

Per què falten treballadors a Portugal?

Malgrat que els indicadors apunten a una recuperació sòlida de l'activitat econòmica en els propers trimestres, alguns factors poden limitar la velocitat de la recuperació econòmica. Entre aquests factors, destaquen les interrupcions en les cadenes mundials de subministrament, derivades dels problemes de transport i de l'escassetat d'alguns components, i la crisi energètica, amb la pujada dels preus de l'electricitat i el consegüent augment dels costos de producció. Un altre factor, al qual s'ha prestat menys atenció, però que també pot limitar la velocitat de recuperació de l'activitat, és el desajustament que s'ha anat generant entre la demanda i l'oferta al mercat laboral. En concret, les vacants no cobertes han crescut de manera constant des del final del 2020 i han superat les 42.800 en el 3T 2021, el nivell més alt de la sèrie. Les empreses de la indústria i de la construcció indiquen que la falta de mà d'obra és un obstacle per a la seva activitat.

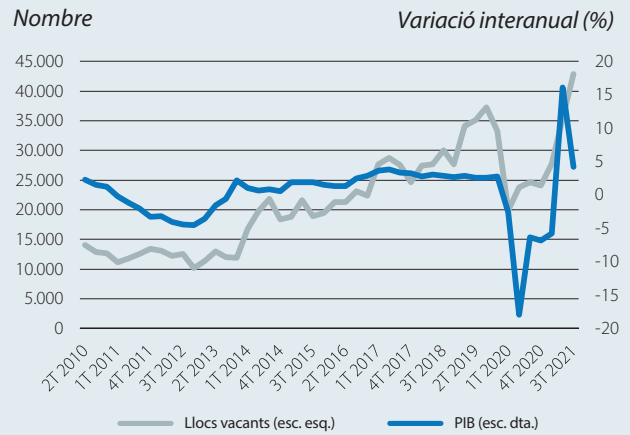
Aquest augment dels llocs de treball sense cobrir contrasta amb l'evolució de l'activitat econòmica, que, tot i que s'ha recuperat amb força, encara es troba el 2,4% per sota del mateix període del 2019.

El nombre de vacants no cobertes ha augmentat a tots els sectors. Destaca, en especial, el del comerç i la reparació de vehicles, on la xifra de vacants es va enfilars fins als 11.300 llocs en el 3T i que concentra gairebé el 30% del total de vacants i més del doble de les registrades en el 3T 2019. Així mateix, les vacants a la indústria manufacturera i al sector de les TIC no solament registren un creixement interanual molt elevat (el +91,8% i el 64%, respectivament), sinó que superen ja els nivells anteriors a la pandèmia. En sectors com transport i emmagatzematge i com allotjament i restauració, les vacants se situen per sota dels nivells anteriors a la pandèmia (el -40,7% i el -23,5%, respectivament), però, en els dos casos, s'està produint un creixement intens, del 14,6% i del 147,5% interanual, respectivament. El cas del sector d'allotjament i restauració encara crida més l'atenció, ja que, exclòs l'any 2019, màxim de la sèrie, que es pot justificar pel rècord del turisme en aquest any, la xifra de vacants és la més alta malgrat que l'activitat turística encara es troba per sota dels nivells del 2019.¹

Diversos factors poden explicar aquest comportament. Un d'ells està relacionat amb el desajustament al mercat laboral entre la formació requerida per les empreses i les qualificacions dels candidats, la qual cosa pot explicar l'augment de les vacants de feina no cobertes en sectors com el de les TIC. L'escassetat de mà d'obra en aquestes activitats és especialment preocupant: la COVID-19 ha

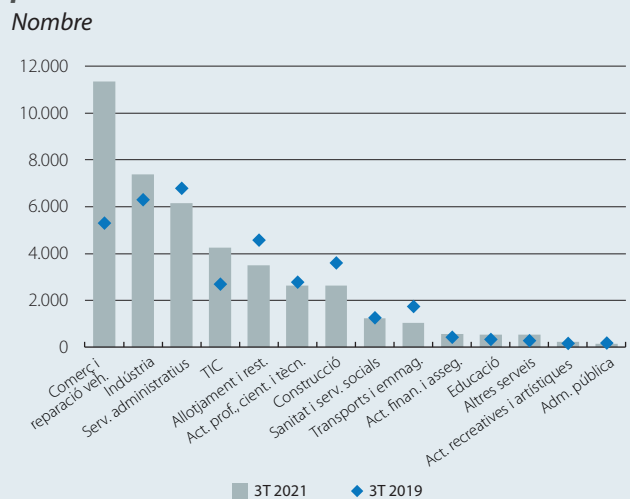
1. El nombre d'hostes als establiments d'allotjament turístic en el 3T 2021 va ser el 31,2% inferior al del 3T 2019.

Portugal: llocs de treball vacants versus PIB

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE i d'Eurostat.

Portugal: llocs de treball vacants per sector

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

contribuït a un fort avanç del treball a distància i del consum de serveis digitals, la qual cosa ha incrementat la demanda de perfils laborals digitals. Al mateix temps, aprofitant l'ús del teletreball, empreses estrangeres han contractat a Portugal personal qualificat en aquesta àrea, la qual cosa n'ha agreujat l'escassetat. No obstant això, aquest no és un problema exclusiu de Portugal: el 2019, gairebé el 60% de les empreses europees que buscaven especialistes en TIC van tenir dificultats per cobrir les vacants.²

Una altra raó pot ser l'impacte de la pandèmia sobre els fluxos d'immigració. El nombre d'immigrants permanents, que venia creixent des del 2015, va patir el 2020 una caiguda substancial (el -7,7%, equivalent a 5.565 immi-

2. Vegeu Comissió Europea (2021), «Joint Employment Report 2021».

grants menys).³ Així mateix, la població activa estrangera també va caure el 2020 (el -3,5%), de manera que es va interrompre la trajectòria ascendent iniciada el 2018. No obstant això, aquest comportament respon, principalment, a una situació temporal, i la normalització de l'activitat hauria d'impulsar de nou aquests fluxos migratoris, la qual cosa mitigarà l'augment de les vacants no cobertes en sectors com l'allotjament i restauració, les activitats administratives i de serveis de suport, el comerç o, fins i tot, la construcció, que són les activitats amb més presència de mà d'obra immigrant.

Finalment, els temors de contagi de la pandèmia entre els treballadors continuen sent rellevants i afecten més els sectors que impliquen un contacte més directe amb les persones, com l'allotjament i restauració o les activitats de suport social. Per tant, és possible que algunes persones ocupades amb anterioritat en aquests sectors, arran del risc sanitari i de la gran incertesa que representa l'aplicació de les mesures de contenció de la pandèmia, hagin buscat feina en altres sectors d'activitat. A més a més, no cal descartar el possible impacte dels canvis en els patrons de consum sobre la demanda de determinats tipus de professionals: per exemple, la proliferació del comerç electrònic ha contribuït a una major demanda al sector del transport i la logística.⁴

En els propers anys, amb el procés de transformació i de digitalització de l'economia, s'espera un increment de la demanda de treballadors amb determinades qualificacions, en especial als camps STEM,⁵ com analistes de dades, especialistes en *big data* o especialistes en clima i en medi ambient. Així mateix, l'aplicació del PRL durant un període de temps tan curt pot augmentar l'escassetat de recursos humans, en especial al sector de la construcció. Al mateix temps, serà important reciclar els treballadors que, en l'actualitat, fan tasques més rutinàries, ja que una part d'aquest treball s'automatitzarà en el futur. De fet, s'estima que al voltant del 40% de la mà d'obra que existia a Europa el 2018 necessitarà adquirir noves competències en el futur, perquè més del 20% de les tasques que realitzen en l'actualitat podrien ser substituïdes per la tecnologia.

En aquest sentit, és possible que el desajustament entre la demanda i l'oferta al mercat laboral s'agreugi sense l'adopció de polítiques que inverteixin aquesta trajectòria. Per aquest motiu, és fonamental millorar l'ocupabilitat dels treballadors, adaptant l'oferta de formació acadèmica i tècnica a les necessitats del mercat laboral, i crear progra-

mes públics per augmentar la qualificació o la requalificació dels treballadors, com el Programa Upskill (per a la requalificació dels professionals de les àrees de programació) o Ocupació + Digital (per a la requalificació de les persones en actiu). Al mateix temps, és clau que les empreses exerceixin un paper actiu i proporcionin als seus empleats mitjans per requalificar les seves competències. Així mateix, es podrien posar en marxa incentius per als immigrants, no solament per mitigar l'escassetat de mà d'obra, sinó també per compensar el envelliment de la població portuguesa i per diversificar els coneixements.

Vània Patricia Duarte

3. Per a més informació, vegeu BCE (2021), «Labour supply developments in the euro area during the COVID-19 pandemic», Butlletí Econòmic, 7/2021.

4. Vegeu McKinsey & Company (2021), «Navigating the labor mismatch in US logistics and supply chains».

5. Sigles en anglès per Science, Technology, Engineering i Mathematics. S'estima un potencial de creació d'ocupació neta del 25% entre el 2018 i el 2030 a Europa en aquest àmbit. Per a més informació, vegeu McKinsey Global Institute (2020), «The future of work in Europe».